

ABSTRACT

Volodymyr Prylovskiy. Concerning issues of organization of covert investigative (search) actions in investigation of criminal offenses under martial law. The article examines some aspects of the organization of undercover investigative (search) actions (hereinafter referred to as NSRD) in the investigation of criminal offenses, including under martial law. Current problematic issues related to the organization of the NSRD and the possibilities of simplification and optimization for the perfect investigation of criminal offenses (crimes), including at the present time under martial law conditions, are considered. The views of scientists regarding the specified aspect of illegal (criminal) activity in general, as well as in the conditions of the current situation in Ukraine, are considered.

On the basis of the study of scientific opinions and conclusions of scientists, the practice of operational units of the National Police of Ukraine, the main issues, if not inhibitions, then slippage of the process of high-quality operational organization of the NSRD, have been determined.

In particular:

- legal restrictions on the initiative of operative units to organize the NSRD (especially in the context of time constraints) required for a quick investigation of a criminal offense (crime);
- procedural limitations of the initiative of operational units to organize the NSRD in any realities of today (martial law), but too necessary for a quick investigation of a criminal offense (crime);
- organizational (actually bureaucratic) delays or obstacles in agreeing documentation on decisions and obtaining permission to conduct NSRD.

The author states that the organization of the NSRD needs legislative improvement.

Keywords: *organization, investigation, criminal offense, crime, investigative actions, detective actions, covert investigative (detective) actions, operational measures, operational and investigative measures.*

УДК 351.746.2:32.019.5

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-392-400

Олександр ХРИСТОВ®

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ
ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ**

Досліджено різні значення умов використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності. У результаті вивчення спеціальної літератури, зроблено висновок, що до цього часу вченими не бралось за основу таке значення умов використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності, як «необхідних обставин, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь», зокрема ефективному здійсненню такої діяльності.

Ключові слова: *громадськість, результативність, сукупність об'єктивних і суб'єктивних обставин, умови ефективності, фактори.*

Постановка проблеми. Протидія злочинності підрозділами кримінальної поліції неможлива без використання громадськості, яка часто відіграє одну із ключових ролей [1] у надходженні оперативної значущої інформації, створенні умов та/або безпосередній участі в оперативно-розшукових заходах, а також «гласних» та негласних слідчих (розшукових) діях у кримінальному провадженні, що проводяться працівниками цих підрозділів за дорученням слідчого (дознавача), прокурора.

Ефективність використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності багато в чому залежить не тільки від «природних» обставин дійсності («позасистемних факторів»), що епізодично уможливають таку діяльність

© О. Христов, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0088-5844>

alexander_hristov@ukr.net

(наприклад, сприяння в умовах війни виявленню та/або затриманню «на гарячому» осіб, які вчинюють кримінальні правопорушення (мародерів, шпигунів, диверсантів, колаборантів, «шахраїв-волонтерів», «інтернет-шахраїв» й ін.) або в умовах виниклого «суспільного резонансу» – сприяння розкриттю та розслідуванню кримінальних правопорушень, розшуку безвісно зниклих осіб (особливо дітей) тощо), але й від «штучно створених» умов, що комплексно-системно забезпечують здійснення такої діяльності у вирішенні завдань профілактики, запобігання і припинення кримінальних правопорушень.

Визначення цих умов дасть змогу правильно сформулювати напрями і пріоритети у доктрині (концепції) залучення громадськості до протидії злочинності, а також розробити і реалізувати стратегію використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності.

Головне призначення умов ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності забезпечити інституційну спроможність залучення (сприяння) представників громадськості у специфічній діяльності підрозділів кримінальної поліції – оперативно-розшуковій діяльності, негласній роботі у кримінальному провадженні.

Вивчення програмних документів державної політики щодо протидії злочинності показав, що до цього часу такі умови комплексно не визначалися і не у повному обсязі враховувалися, а це в свою чергу обумовлює потребу наукового забезпечення вирішення цієї проблематики, що визначає своєчасність та актуальність її дослідження.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Аналіз наукових публікацій дозволяє стверджувати, що на сьогодні питання визначення умов ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності не було предметом самостійного дослідження як у спеціальних монографічних роботах авторів (В. Давидюк, А. Кислий, В. Отрудько, І. Охріменко та ін.), так і у роботах вчених, присвячених суміжній проблематиці (В. Голіна, А. Долгополов, М. Колодяжний, О. Костюшко, О. Коропатов, С. Лукашевич, С. Медведенко, В. Московець, Р. Миронюк, О. Музичук, І. Слободенюк, С. Шрамко, В. Юрах та ін.), що підкреслює її наукову значимість. Однак спробу вирішити цю проблему здійснив В. Круглий, який розглядав умови ефективності взаємодії оперативних підрозділів органів внутрішніх справ з громадянами та використання їх допомоги в оперативно-розшуковій діяльності, але враховуючи, що з часу його дослідження пройшло 20 років, його висновки у повному обсязі не відповідають потребам часу. Крім того, результати його дослідження не враховують сучасних змін кримінально-процесуального та оперативно-розшукового законодавства, а також тенденції оперативно-розшукової політики держави.

Метою статті є визначення умов ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності.

Виклад основного матеріалу. Термін «умова» має багато значень, які використовуються в юридичних науках. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови слово «умова» тлумачиться як: 1) взаємна усна чи письмова домовленість про що-небудь (угода, договір); 2) вимога, пропозиція, що висуваються однією зі сторін, які домовляються про що-небудь, а також при укладанні угоди, договору; 3) взаємні зобов'язання сторін, що домовляються, запропоновані для укладення, угоди договору; 4) необхідна обставина, яка уможливує здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь; 5) обставини, особливо реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь; 6) правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь; 7) сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь [2, с. 1506].

У контексті дослідження проблематики умов використання громадськості або окремих її представників у діяльності оперативних підрозділів (оперативно-розшуковій діяльності та негласній роботі у кримінальному провадженні) вчені брали за основу такі його значення:

1) взаємна усна чи письмова домовленість про що-небудь (угода, договір, контракт) – під час дослідження питань юридичного оформлення досягнутої згоди на сприяння (виду і форми документального закріплення) [3, с. 141; 4, с. 45];

2) вимога, пропозиція, що висуваються однією зі сторін, які домовляються про

що-небудь, а також при укладанні угоди, договору; взаємні зобов'язання сторін, що домовляються, запропоновані для укладення, угоди договору – під час дослідження проблематики щодо: а) прийняття рішення про встановлення чи відмову від встановлення гласного, негласного або конфіденційного співробітництва [5, с. 16], б) змістовної частини документу – угоди про сприяння [3, с. 141], в) змісту процесуального документа про заборону розголошення відомостей (даних) оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (на виконання вимог ч. 4 ст. 15, ч. 3 ст. 66, п. 4 ч. 3 ст. 68, п. 3 ч. 5 ст. 71, ст. 222 Кримінального процесуального кодексу України, ч. 3 ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»; відповідальність встановлена ст. 387 Кримінального кодексу України) [6, с. 322];

3) правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь – під час дослідження вимог, правил (процедур), обмежень щодо залучення громадськості або окремих її представників як учасників оперативно-розшукової діяльності або кримінального провадження у цілому [7; 8; 9; 10, с. 103–104; 11, с. 169], як учасників проведення конкретних оперативно-розшукових заходів, гласних та негласних слідчих (розшукових) дій [12; 13; 14, с. 43–44] або оперативних комбінацій [15, с. 33–34, 63, 109–114];

4) сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь – під час дослідження принципів, вимог (особистісних якостей та властивостей), які висуюються до осіб-кандидатів, що залучаються до оперативно-розшукової протидії злочинності або під час негласної роботи у кримінальному провадженні [5, с. 11, 15, 16; 16; 17; 18, с. 15; 19, с. 68–69];

5) обставини, особливо реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь – під час дослідження певних умов, які виникають у процесі залучення чи сприяння представників громадськості, зокрема: а) оперативно-тактичних ситуацій, які обумовлюють потребу використання представників громадськості, або які обумовлюють можливість такого використання (уможливлюють чи унеможливають) [7; 8; 9], б) обставини (психологічні чинники, оперативно-тактичні ситуації), що обумовлюють потребу змінювати лінію поведінки оперативних працівників або представників громадськості під час сприяння оперативним підрозділам [20]; в) обставини, досягнення яких є ціллю (бажаним результатом) сприяння представників громадськості, тобто створення цими представниками громадськості умов для проведення оперативно-розшукових заходів, гласних чи негласних слідчих (розшукових) дій шляхом усунення перешкод чи перепон, участі в оперативних комбінаціях тощо [21, с. 27; 22; 15, с. 33–34, 63, 109–114].

Але до цього часу вченими не бралось за основу таке значення умов використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності як «необхідних обставин, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяють чомусь», зокрема ефективному здійсненню такої діяльності, хоча окремі аспекти згадувались у спеціальних дослідженнях В. Давидюка, А. Кислого, В. Круглого, В. Отрудька присвячених цій проблематиці. Фрагментарне акцентування уваги іншими вченими на таких аспектах свідчить про доцільність розглядати умови з точки зору обставин, які уможливають (сприяють) здійсненню такого виду діяльності.

Враховуючи те, що така діяльність здійснюється, але на незадовільному рівні, потрібно вести мову про підвищення її ефективності, зокрема через призму створення умов для її ефективного здійснення. Визначення умов через таке їх значення надає можливість практичного розв'язання цієї проблематики.

Під ефективністю використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності ми розуміємо характеристику цього процесу (виду діяльності), що відображає його результативність у виявленні й усуненні причин та умов кримінальних правопорушень, виявленні осіб, від яких можна очікувати вчинення кримінальних правопорушень та здійснення щодо них профілактичного впливу, викритті кримінальної діяльності (її запобіганні та припиненні) і кримінально активних осіб (у тому числі відверненні їх злочинної діяльності), розшуку осіб, які зникли безвісти, переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування покарання.

На нашу думку, умови ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності – це сукупність обставин об'єктивних

і суб'єктивних, які здатні позитивно впливати на процес залучення кримінальною поліцією представників громадськості і сприяння останніми досягненню потрібних результатів щодо надання оперативно значущої інформації, або виконання певних дій під час підготовки чи проведення оперативними працівниками різних оперативних комбінацій, заходів оперативного (ініціативного) пошуку, оперативно-розшукових заходів, гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі щодо безпосереднього виявлення представниками громадськості та припинення кримінальних правопорушень, а також затримання «на гарячому» осіб, які їх вчинили, або щодо надання приміщень, транспортних засобів тощо з метою уможливлення здійснення зазначених заходів і процесуальних дій.

Враховуючи те, що представники громадськості можуть безпосередньо виявляти та припиняти кримінальні правопорушення, а також затримувати «на гарячому» осіб, які їх вчинили, необхідно враховувати ту обставину, що цей вид (спосіб) сприяння правоохоронним органам розуміється у таких площинах:

- як результат залучення представників громадськості до конкретних заходів та/або процесуальних дій;
- як результат самостійних (ініціативних) дій представників громадськості у певних життєвих обставинах або здійснення її «активістами» на постійній основі;
- як результат виконання обов'язків членами громадських формувань з охорони громадського порядку, які їх виконують за певним планом (графіком) [1].

Отже, останні два види (способи) сприяння виходять за межі використання оперативними працівниками представників громадськості, але вони можуть перетікати в перший вид (спосіб) залежно від подальших дій оперативних працівників, які обумовлюються конкретними обставинами (потребою, доцільністю) або вимогами законодавства щодо залучення до подальших заходів чи процесуальних дій. А отже, створення умов повинно передбачати активізацію громадської активності і щодо цих двох видів (способів) сприяння, як щодо елементів цілісної системи, які між собою пов'язані.

Водночас, пропонування тих чи інших умов ефективності такої діяльності не означає, що ці умови взагалі відсутні. Одні із них сприяють ефективному використанню громадськості підрозділами кримінальної поліції (сприятливі умови), другі – перешкоджають, ускладнюють або взагалі унеможливають залучення представників громадськості (несприятливі умови), треті – взагалі не створювалися (ще відсутні у вітчизняній практиці).

Тому потрібно погодитись, що забезпечення (створення) умов ефективності як комплекс певних змін з удосконалення такої роботи повинен враховувати: 1) створення нових сприятливих умов; 2) підтримання, розвиток та вдосконалення існуючих умов; 3) усунення умов, які перешкоджають такій діяльності [23].

Аналіз пропозицій вчених щодо умов ефективності протидії (запобігання) злочинності свідчить, що такі умови можуть бути об'єктивними і суб'єктивними, загальними та спеціальними [24, с. 69–70]. Вважаємо, що ці висновки можуть бути екстрапольовані і стосовно умов ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності.

До об'єктивних умов, на нашу думку, потрібно відносити ідеологічні, культурні, політичні (воєнно-політичні), соціально-економічні, морально-виховні чинники, що характеризують ставлення суспільства до проблем протидії злочинності (криміногенної обстановки), допустимості правопорушень, у тому числі як засобу для «виживання» (особливо в умовах воєнного стану) та ін., соціальну активність населення (громадськості) щодо протидії негативним явищам, рівень довіри до правоохоронних органів, рівень популяризації та правової пропаганди серед населення, готовність та спроможність громадян сприяти правоохоронним органам у вирішенні їх завдань. Суб'єктивні умови ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності - це ті умови, які створюються у зв'язку із генезою та оптимізацією діяльності підрозділів кримінальної поліції, з урахуванням Європейської інтеграції (приєднання до міжнародних поліцейських програм, баз і банків даних та ін.), власного досвіду та досвіду роботи правоохоронних органів інших держав.

До загальних умов доцільно відносити об'єктивні та суб'єктивні обставини, які властиві умовам ефективності використання громадськості суб'єктами кримінально-юстиційного рівня протидії злочинності взагалі, зокрема: 1. Правове забезпечення

використання громадськості під час протидії злочинності. 2. Організаційно-управлінське забезпечення: 1) постійне вивчення та аналіз соціальної активності населення щодо протидії злочинності (визначення пікових стадій та стагнацій такої активності), а також аналіз ефективності існуючих форм і видів використання громадськості у протидії злочинності на основі сучасної оцінки показників; 2) на основі визначення пікової соціальної активності населення щодо протидії злочинності своєчасне впровадження і підтримання громадських ініціатив в роботу правоохоронних органів, запровадження нових форм та методів; 3) на основі аналізу ефективності форм та видів такого використання, своєчасне прийняття рішення щодо: а) поширення їх на інші напрямки протидії злочинності, б) вдосконалення існуючих форм (видів), в) відмови від окремих форм (видів); 4) визначення завдань і пріоритетних напрямків щодо розробки і впровадження сучасних механізмів залучення громадськості до протидії злочинності, програмування заходів із залученням громадськості до протидії злочинності, контроль за здійсненням такої діяльності); 3. Матеріальне забезпечення: 1) фінансування: програм використання (залучення, сприяння) громадськості під час протидії злочинності – «Сусідський догляд», «Схопи за руку», «Зупини злочинця», «Ангели охоронці», «Під наглядом сусідів», «Neighborhood Watch» (Сусідське спостереження), «Поліцейський – ще один ваш друг», «Компенсація за здану зброю після війни», впровадження програми залучення малозабезпечених, у тому числі безхатченків, до охорони громадського порядку та ін.; правової пропаганди; взаємодії із ЗМІ та власниками мобільних операторів, а також власниками ІТ-ресурсів щодо розповсюдження (розсилки) інформації (орієнтувань) про затребувану необхідність допомоги громадськості щодо розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, розшуку осіб, викраденого майна та ін.; 2) матеріальне забезпечення підрозділів кримінальної поліції щодо використання громадськості під час протидії злочинності, зокрема забезпечення функціонування: інституту винагород, у тому числі шляхом анонімної виплати; фінансування інших заохочень (звільнення від роботи на час сприяння, додаткові відпустки, відгули); соціального захисту; матеріальної компенсації за витрачений (робочий) час та збитків, що виникли унаслідок сприяння; забезпечення безпеки представників громадськості які надавали сприяння, у тому числі шляхом зміни зовнішності (пластичні операції), особистих даних, місця роботи й проживання тощо.

До спеціальних умов потрібно відносити об'єктивні та суб'єктивні обставини, які властиві умовам ефективності використання громадськості під час оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням та оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження. До них відносяться: 1. Правові – правове забезпечення використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час оперативно-розшукового та кримінального провадження. 2. Організаційні – створення та забезпечення (підтримання) функціонування дієвих механізмів щодо: а) залучення та сприяння представників громадськості підрозділам кримінальної поліції під час комплексних операцій, заходів оперативного (ініціативного) пошуку, оперативно-розшукових заходів, гласних та негласних слідчих (розшукових) дій; б) систематичного своєчасного і повного отримання інформації про осіб та факти, які становлять оперативний інтерес (наявність технічних ресурсів для отримання, зберігання й обробки оперативної інформації); в) висвітлення у ЗМІ підтвердження реалізації отриманої інформації, сприяння представників громадськості повинні корелюватися із реальними результатами протидії злочинності (притягнення до кримінальної відповідальності, викриття кримінальних ланок та ін.). 3. Інформаційні – наявність актуальної інформації про представників громадськості на території обслуговування, які можуть володіти оперативно значущою інформацією, ресурсами, знаннями, вміннями, яких не має в розпорядженні оперативних підрозділів і надавати їх у разі потреби та/або яких особисто можливо залучити до підготовки чи проведення оперативних заходів та/або процесуальних дій. 4. Кадрові – стан та спроможність кадрового забезпечення підрозділів кримінальної поліції професійно придатними працівниками щодо використання представників громадськості під час протидії злочинності, у тому числі їх підготовка та підвищення кваліфікації.

Висновки. За результатами дослідження цієї проблематики отримано такі результати.

1. Під ефективністю використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності ми розуміємо характеристику цього процесу (виду

діяльності), що відображає його результативність у виявленні й усуненні причин та умов кримінальних правопорушень, виявленні осіб, від яких можна очікувати вчинення кримінальних правопорушень, та здійснення щодо них профілактичного впливу, викритті кримінальної діяльності (її запобігання та припинення) і кримінально активних осіб (у тому числі відверненні їх злочинної діяльності), розшуку осіб, які зникли безвісти, переховуються від органів досудового розслідування, суду або ухиляються від відбування покарання.

2. Умови ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності – це сукупність обставин об'єктивних і суб'єктивних, які здатні позитивно впливати на процес залучення кримінальною поліцією представників громадськості і сприяння останніми досягненню потрібних результатів щодо надання оперативної значущої інформації, або виконання певних дій під час підготовки чи проведення оперативними працівниками різних оперативних комбінацій, заходів оперативного (ініціативного) пошуку, оперативно-розшукових заходів, гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, у тому числі щодо безпосереднього виявлення та припинення кримінальних правопорушень, а також затримання «на гарячому» осіб, які їх вчинили, надання приміщень, транспортних засобів тощо з метою уможливлення здійснення таких заходів і процесуальних дій.

3. Умови ефективності використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності можуть бути об'єктивними і суб'єктивними, загальними та спеціальними. До загальних умов доцільно відносити об'єктивні та суб'єктивні обставини, які властиві умовам ефективності використання громадськості суб'єктами кримінально-юстиційного рівня протидії злочинності взагалі, зокрема: 1. Правове забезпечення використання громадськості під час протидії злочинності. 2. Організаційно-управлінське забезпечення. 3. Матеріальне забезпечення. До спеціальних умов потрібно відносити об'єктивні та суб'єктивні обставини, які властиві умовам ефективності використання громадськості під час оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням та оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження. До них відносяться: 1. Правові. 2. Організаційні. 3. Інформаційні. 4. Кадрові.

Список використаних джерел

1. Христов О. Л. Теоретико-прикладне осмислення ролі використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 655–661. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2022/165.pdf.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Неледва Н. В. Особливості офіційного оформлення відносин про конфіденційне співробітництво за законодавством України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2021. Вип. 5(40). С. 138–143.
4. Макаренко С. В. Дотримання режиму секретності при оформленні облікових документів оперативними працівниками національної поліції на негласних позаштатних працівників. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. Спеціальний випуск (№ 107). С. 36–45.
5. Пастрюліна Т. В. Правові, організаційні і тактичні питання співробітництва громадян з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ як інформаторів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2010. 20 с.
6. Гриза О. В. Удосконалення застосування засобів і заходів збереження таємниці досудового розслідування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Ч. 2. С. 321–325.
7. Давидюк В. М. Концептуальні засади діяльності оперативно-розшукових сил Національної поліції у протидії злочинності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 40 с.
8. Кислий А. М. Теоретичні та організаційно-тактичні засади сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності (за матеріалами МВС України) : автореф. дис. ... ступеня д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2011. 34 с.
9. Отрудько В. І. Сприяння громадян підрозділам кримінальної поліції під час протидії злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 20 с.
10. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / за заг. ред. С. А. Дроботова. Київ : Ін-т УДО України Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.
11. Подобний О. О. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи оперативно-

розшукової діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-навальницькою організованою злочинністю : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 38 с.

12. Капустник В. В. Концептуальні засади проведення оперативно-розшукових заходів підрозділами кримінальної поліції : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 40 с.

13. Шинкаренко І. І. Оперативна установка: теоретико-правові основи та організаційно-тактичні проблеми (за матеріалами кримінальної міліції МВС України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 21.07.04 / Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2004. 20 с.

14. Албул С. В., Некрасов В. А., Пеньков С. В., Подобний О. О. Оперативна закупівля та контрольоване постачання: організація і тактика проведення : навч. посібник. Київ : МВС України, 2010. 187 с.

15. Шендрік В. В. Оперативна комбінація: теоретико-правові та організаційно-тактичні основи (за матеріалами діяльності кримінальної міліції) : дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2005. 216 с.

16. Запорожцева Г. В., Кіцул А. П., Рижков Е. В. Використання психологічних знань в ОРД : монограф. Одеса : НДРВВ ОІВС, 2001. 116 с.

17. Обшалов С. В., Сервецький І. В. Психологічне забезпечення залучення особи до негласного співробітництва : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2007. 168 с.

18. Грібов М. Л., Козаченко О. І. Співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво». *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 1. С. 8-17.

19. Шендрік В. В., Колінко І. О. Гласне сприяння громадян підрозділам внутрішньої безпеки МВС України у протидії злочинам у сфері службової діяльності. *Європейські перспективи*. 2015. № 1. С. 65–70.

20. Охріменко І. М. Психологічні засади негласного співробітництва в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Одеськ. ін-т внутр. справ. Одеса, 2005. 17 с.

21. Сергєєва Д. Б. Теоретичні, правові та праксеологічні засади використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесуальному доказуванні : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Київ. нац. ун-т внутр. справ. Київ, 2015. 40 с.

22. Тагієв С. Р. Теоретичні засади проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 40 с.

23. Круглий В. М. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ з громадянами та використання їх допомоги в оперативно-розшуковій діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 21.07.04 / Нац. акад. внутр. справ України. Київ, 2003. 20 с.

24. Кириченко О. В. Умови ефективності оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки. *Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : проблеми теорії та практики* : матер. Всеукр. науково-практ. конф., 27 верес. 2013 р. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2013. С. 68–70.

Надійшла до редакції 09.12.2022

References

1. Khrystov, O. L. (2022) Teoretyko-prykladne osmyslennya roli vykorystannya hromads'kosti pidrozdilamy kryminal'noyi politsiyi pid chas protydyi zlochynnosti [Theoretical and applied understanding of the role of the use of the public by criminal police units during the fight against crime]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. № 10, pp. 655–661. URL : http://www.lsej.org.ua/10_2022/165.pdf. [in Ukr.].

2. Velykyu tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (z dod i dopov.) [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions)] / Uklad. i holov. Red.. V. T. Busel. Kyiv; Irpin' : VTF «Perun», 2005. 1728 p. [in Ukr.].

3. Neledva, N. V. (2021) Osoblyvosti ofitsynoho oformlennya vidnosyn pro konfidentsiyne spivrobitnytstvo za zakonodavstvom Ukrayiny [Peculiarities of the official registration of confidential cooperation relations under the legislation of Ukraine]. *Prykarpats'kyy yurydychnyy visnyk*. Vyp. 5(40), pp. 138–143. [in Ukr.].

4. Makarenko, S. V. (2020) Dotrymannya rezhymu sekretnosti pry oformlenni oblikovykh dokumentiv operatyvnymu pratsivnykamy natsional'noyi politsiyi na nehlasnykh pozashatnykh pratsivnykiv [Compliance with the regime of secrecy during registration of accounting documents by operatives of the national police for clandestine freelancers]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. Special issue (№ 107), pp. 36–45. [in Ukr.].

5. Pastryulina, T. V. (2010) Pravovi, orhanizatsiyi i taktychni pytannya spivrobitnytstva hromadyan z operatyvnymu pidrozdilamy orhaniv vnutrishnikh sprav yak informatoriv [Legal, organizational and tactical issues of cooperation of citizens with operational divisions of internal affairs bodies as informants] : avtoref. dys. ...kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / L'viv. derzh. un-n vnutr. sprav. L'viv, 20 p. [in Ukr.].

6. Hryza, O. V. (2016) Udoskonalennya zastosuvannya zasobiv i zakhodiv zberezhennya tayemnytsi dosudovoho rozsliduvannya [Improving the use of means and measures to preserve the secrecy of the pre-trial investigation]. *Naukovyy visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. Issue 2. Part 2, pp. 321–325. [in Ukr.].
7. Davydyuk, V. M. (2020) Kontseptual'ni zasady diyal'nosti operatyvno-rozshukovykh syl Natsional'noyi politysiyi u protydyiyi zlochynnosti [Conceptual principles of activity of operational and investigative forces of the National Police in combating crime] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Khark. nats. un-n vnutr. sprav. Kharkiv, 40 p. [in Ukr.].
8. Kyslyy, A. M. (2011) Teoretychni ta orhanizatsiyno-taktychni zasady spryyannya zdiysnennyu operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti (za materialamy MVS Ukrainy) [Theoretical and organizational-tactical principles of facilitating the implementation of operative-investigative activities (based on the materials of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Nats. akad. vnutr. sprav. Kyiv, 34 p. [in Ukr.].
9. Otrud'ko, V. I. (2019) Spryyannya hromadyan pidrozdilam kryminal'noyi politysiyi pid chas protydyiyi zlochynnosti [Assistance of citizens to criminal police units during crime prevention] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Khark. nats. un-n vnutr. sprav. Kharkiv, 20 p. [in Ukr.].
10. Osnovy operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti [Basics of investigative activity] : kurs lektsiy / za zah. red. S. A. Drobotova. Kyiv : In-t UDO Ukrainy Kyiv. nats. un-tu im. Tarasa Shevchenka, 2022. 200 p. [in Ukr.].
11. Podobnyy, O. O. (2014) Teoretychni, pravovi ta orhanizatsiyno-taktychni osnovy operatyvno-rozshukovoyi diyal'nosti orhaniv vnutrishnikh sprav u borot'bi z koryslyvo-nasyl'nyts'koyu orhanizovanoyu zlochynnistyu [Theoretical, legal, and organizational-tactical bases of operative-investigative activities of internal affairs bodies in the fight against self-interested and violent organized crime] : avtoref. dys. ... d.yu.n.: 12.00.09 / Nats. un-t «Odes'ka yurydychna akademiya». Odesa, 38 p. [in Ukr.].
12. Kapustnyk, V. V. (2020) Kontseptual'ni zasady provedennya operatyvno-rozshukovykh zakhodiv pidrozdilamy kryminal'noyi politysiyi [Conceptual principles of operational and investigative measures by units of the criminal police] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Khark. nats. un-n vnutr. sprav. Kharkiv, 40 p. [in Ukr.].
13. Shynkarenko, I. I. (2004) Operatyvna ustanovka: teoretyko-pravovi osnovy ta orhanizatsiyno-taktychni problemy (za materialamy kryminal'noyi militsiyi MVS Ukrainy) [Operational setup: theoretical and legal foundations and organizational and tactical problems (based on the materials of the criminal police of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 21.07.04 / Nats. un-n vnutr. sprav. Kharkiv, 20 p. [in Ukr.].
14. Albul, S. V., Nekrasov, V. A., Pen'kov, S. V., Podobnyy, O. O. (2010) Operatyvna zakupivlyva ta kontrol'ovane postachannya: orhanizatsiya i taktyka provedennya [Operational procurement and controlled supply: organization and tactics of implementation] : navch. posibnyk. Kyiv : MVS Ukrainy, 187 p. [in Ukr.].
15. Shendryk, V. V. (2005) Operatyvna kombinatsiya: teoretyko-pravovi ta orhanizatsiyno-taktychni osnovy (za materialamy diyal'nosti kryminal'noyi militsiyi) [Operational combination: theoretical-legal and organizational-tactical foundations (based on the materials of the criminal militia)] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 21.07.04 / Khark. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 216 p. [in Ukr.].
16. Zaporozhtseva, H. V., Kitsul, A. P., Ryzhkov, E. V. (2001) Vykorystannya psykholohichnykh znan' v ORD [Use of psychological knowledge in operational-search activities] : monohraf. Odesa : NDRVV OIVS. 116 p. [in Ukr.].
17. Obshalov, S. V., Servets'kyi, I. V. (2007) Psykholohichne zabezpechennya zaluchennya osoby do nehlasnoho spivrobitnytstva [Psychological support of a person's involvement in tacit cooperation]: monohrafiya. Dnipropetrovs'k : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 168 p. [in Ukr.].
18. Hribov, M. L., Kozachenko, O. I. (2019) Spivvidnoshennya ponyat' «konfidentsiyne spivrobitnytstvo» ta «nehlasne spivrobitnytstvo» [Correlation between the concepts of "confidential cooperation" and "unspoken cooperation"]. *Visnyk kryminal'noho sudochynstva*. № 1, pp. 8–17. [in Ukr.].
19. Shendryk, V. V., Kolinko, I. O. (2015) Hlasne spryyannya hromadyan pidrozdilam vnutrishn'oyi bezpeky MVS Ukrainy u protydyiyi zlochynam u sferi sluzhbovoyi diyal'nosti [Public assistance of citizens to internal security units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in combating crimes in the field of official activity]. *Yevropeys'ki perspektyvy*. № 1, pp. 65–70. [in Ukr.].
20. Okhrimenko, I. M. (2005) Psykholohichni zasady nehlasnoho spivrobitnytstva v suchasnykh umovakh [Psychological principles of tacit cooperation in modern conditions] : avtoref. dys. ... nauk. stupenyu kand. yuryd. nauk : 19.00.06 / Odesk. in-vnutr. sprav. Odesa, 17 p. [in Ukr.].
21. Serhyeyeva, D. B. (2015) Teoretychni, pravovi ta prakseolohichni zasady vykorystannya rezul'tativ nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) diy u kryminal'nomu protsesual'nomu dokazuvanni [Theoretical, legal and praxeological principles of using the results of covert investigative (search) actions in criminal procedural evidence] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Kyiv. nats. un-n vnutr. sprav. Kyiv, 40 p. [in Ukr.].
22. Tahiyev, S. R. (2016) Teoretychni zasady provedennya nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) diy u kryminal'nomu protsesi Ukrainy [Theoretical principles of secret investigative (research) actions in the criminal process of Ukraine] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 /

Khark. nats. un-n vnutr. sprav. Kharkiv, 40 p. [in Ukr.].

23. Kruhlyy, V. M. (2003) Vzayemodiya operatyvnykh pidrozdiliv orhaniv vnutrishnikh sprav z hromadyanamy ta vykorystannya yikh dopomohy v operatyvno-rozshukoviy diyal'nosti [The interaction of operational divisions of internal affairs bodies with citizens and the use of their assistance in operational and investigative activities] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 21.07.04 / Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy. Kyiv, 20 p. [in Ukr.].

24. Kyrychenko, O. V. (2013) Umovy efektyvnosti operatyvno-rozshukovoyi protydyi zlochynam proty hromads'koyi bezpeky [Conditions for the effectiveness of operative and investigative countermeasures against crimes against public safety]. *Operatyvno-rozshukova diyal'nist' orhaniv vnutrishnikh sprav : problemy teorii ta praktyky* : mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf., 27 veres. 2013 r. Dnipropetrovs'k : DDUVS, pp. 68–70. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Khrystov. Conditions of use of public by criminal police units in combating crime. The article is devoted to the study of different meanings of the terms of use of the public by criminal police units during the fight against crime. As a result of the study of special literature, the author came to the conclusion that until now scientists have not taken as a basis such a meaning of the conditions of use of the public by criminal police units during the fight against crime as "necessary circumstances that enable the implementation, creation, formation of something or contribute to something", in particular, the effective implementation of such activities.

As a result of the study of this problem, the following conclusions were obtained: 1. Under the effectiveness of the use of the public by criminal police units during the fight against crime, we understand the characteristics of this process (type of activity), which reflects its effectiveness in identifying and eliminating the causes and conditions of criminal offenses, identifying persons, from which can be expected to commit criminal offenses and to exercise a preventive influence on them, to expose criminal activity (prevention and termination) and criminally active persons (including diversion of their criminal activity), search for persons who have gone missing, are hiding from pre-trial investigation bodies, the court or are evading punishment. 2. The conditions for the effectiveness of the use of the public by criminal police units during the fight against crime are a set of objective and subjective circumstances that can have a positive impact on the process of involving members of the public by the criminal police and helping the latter achieve the necessary results in terms of providing operationally significant information, or performing certain actions during the preparation or carrying out by operatives of various types of operative combinations, measures of operative (initiative) search, operative-search measures, overt and covert investigative (search) actions, including the direct detection and termination of criminal offenses, as well as the red-handed detention of persons who committed them, the provision of premises, vehicles, etc., in order to enable the implementation of such measures and procedural actions. 3. Conditions for the effectiveness of the use of the public by criminal police units during the fight against crime can be objective and subjective, general and special. It is expedient to refer to general conditions objective and subjective circumstances, which are characteristic of the conditions of the effectiveness of the use of the public by subjects of the criminal justice level in combating crime in general, in particular: 1) legal support for the use of the public during the fight against crime; 2) organizational and management support; 3) material support. Special conditions should include objective and subjective circumstances, which are characteristic of the conditions of the effectiveness of the use of the public during operational-investigative countermeasures against criminal offenses and operational-investigative support of criminal proceedings. These include: 1) legal; 2) organizational; 3) informative; 4) personnel.

Keywords: public, performance, set of objective and subjective circumstances, conditions of effectiveness, factors.